

14. Vztahy uvnitř populace – signály, feromony, komunikace – signály chemické, optické, akustické – příklady, teritorium, domovský okrsek

Vztahy uvnitř populace jsou podmíněny možnostmi komunikace; signály:

Signály chemické: feromony – látky, které vydávají jedinci druhů, mohou být rozdílné u samic a samečků, dnes se využívají i k lákání hmyzu do pastí – lapačů, v ochraně lesa, na konci šedesátých let vyrobeny synteticky (USA) – ty se dnes používají; zvířatům slouží k lákání partnera, značkování teritoria, signalizace nebezpečí, sociální rozpoznávání

příklady – feromony u hmyzu, lákání partnera, chemické (pachové) značky u kopytníků – otírání žláz s výměškou o stromy, keře apod. k označení teritoria

Signály optické: zejména u ptáků a savců, pohyby, postoje, natáčení částí těla, čepýření peří, pohyby hlavy, rozprostírání křídel nebo ocasu, způsob letu nebo chůze, změny barev

příklady – přeorientované chování, hrozba, mimika šimpanze,

orientace včel – najdou-li včely potravní zdroj, sdělují ostatním dělnicím jeho místo pomocí „vrtivého tance“; přímka na které vrtí zadečkem, ukazuje směr, kterým musejí vzhledem k zdánlivému postavení Slunce ostatní včely letět; při nalezení potravy v blízkosti úlu předávají pach potravy ostatním kruhovým tancem

Signály akustické: hmyz (stridulace – vzájemné tření jedné části těla s hřebenem, vystouplými lištami, žilkami či trny o jinou část těla s třecí ploškou, příp. ozvučnou plochou), obojživelníci skřehotání; zejména však ptáci a savci, velký rozsah mají psovití a primáti, zpěv ptáků aj.

příklady – troubení jelenů v říji, zpěv ptáků k označení obsazeného hnízdního okrsku, při sezení na vejcích reagují samice kachen a kurovitých na hlas mláděte ve vejci, signály varování před nepřítelem u pěvců působí mezidruhově – výškou i délkou se u různých druhů navzájem podobají, zeměpisné rozdíly ve zpěvu – dialekty

Teritorium:

- ✓ území jedincem nebo skupinou důsledně hájeno
- ✓ chrání populaci například před vyčerpáním potravy
- ✓ rejsci, krtek obecný
- ✓ skupinová teritorialita – bobr evropský, svišť horský s rovnocennými jedinci
- ✓ potkan, jelen evropský a řada primátů – hierarchické uspořádání
- ✓ teritorium není v terénu nijak vyznačeno, „znají to tam“, někdy je to velmi blízko místa, kde se narodili
- ✓ není-li teritorium důsledně hájeno, jde o „domovský okrsek“, někdy jen na určitou dobu – rozmnožování

příklady – jezevec lesní, sítě cestiček spojují místa, kde si zvíře teritorium značkuje, kde spí a odpočívá, kde odkládá trus a moč, prostory s vodou a potravou